

331.101.1:72.012(745/749)
 ID ORCID 0000-0002-0602-9950
 ID ORCID 0000-0001-7880-4330
 DOI 10.33625/1993-6400-2019-2-13-23

СОЦІОЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ. ФАКТОР ВПЛИВОВОСТІ ВІЗУАЛЬНОЇ МОВИ

Голобородько В. М., Лесняк В. І. Соціоекологічні аспекти графічного дизайну. Фактор впливовості візуальної мови. Останнім десятиліттям розпочалися активні пошуки сфери впливу методів дизайну на екологічну поведінку соціуму і на характер споживання ним планетарного продукту. Так, графічний дизайн здатний ефективно впливати на поведінку суспільства в умовах екологічної кризи. Ми досліджуємо вплив творів графічного дизайну на трансформації екологічної свідомості соціуму шляхом формування індивідуального екокультурного імперативу особистості. Графічний дизайн, як вид дизайнерської діяльності, постає творцем візуальної мови, найбільш зрозумілої для переважної більшості складової візуальної культури. Через візуальну культуру отримуємо реальні механізми впливу на культуру екологічну. Для цього проаналізовано змістовий бік і художній рівень таких відомих мистецьких проектів, як «Design Against Fur», «Зелений Харків», реалізованих спільно із галереєю «Академія». Одним із головних меседжів цієї статті є теза «екологічної культури не існує окремо від культури загальнолюдської». Як приклад дієвості екокультурного плаката розглянуто розлогий молодіжний проект «Народжені в Україні». Стаття проілюстрована зразками робіт молодих дизайнерів-графіків.

Ключові слова: екологія, екологічний дизайн, культура, візуальна мова, плакат, мистецькі акції.

Голобородько В. Н., Лесняк В. И. Социоекологические аспекты графического дизайна. Фактор влияния визуального языка. В последнее десятилетие начались активные поиски влияния методов дизайна на экологическое поведение социума и на характер потребления им планетарного продукта. Так, графический дизайн способен эффективно влиять на поведение общества в условиях экологического кризиса. Мы исследуем влияние произведений

графического дизайна на трансформации экологического сознания социума путем формирования индивидуального экоккультурного императива личности. Графический дизайн, как вид дизайнерской деятельности, выступает в качестве создателя визуального языка, наиболее понятного для подавляющего большинства составляющей визуальной культуры. Через визуальную культуру получаем реальные механизмы влияния на культуру экологическую. Для этого проанализированы содержательная сторона и художественный уровень известных художественных проектов, таких как Design Against Fur, «Зеленый Харьков», реализованных совместно с галереей «Академия». Одним из главных посылов этой статьи является тезис «экологической культуры не существует отдельно от культуры общечеловеческой». В качестве примера действенности экоккультурного плаката рассмотрен обширный молодежный проект «Рожденные в Украине». Статья проиллюстрирована образцами работ молодых дизайнеров-графиков.

Ключевые слова: экология, экологический дизайн, культура, визуальный язык, плакат, художественные акции.

Holoborod'ko V., Lesnyak V. Socioecological aspects of graphic design. The factor of influence of the visual language.

Background. The scientific and practical area, today defined as “ecological design” covers various fields of practice and scientific knowledge. In the last decade, there began active searches for the sphere of influence of design methods on the ecological behavior of society, the nature of consumption of the planetary product. It is obvious that various directions of design-activity presupposes different approaches, therefore they expect the different results. Despite the fact that graphic design is not directly related to the product, it nevertheless effectively forms social behaviour in an environmental crisis, using the specificity of the graphic language. Graphic design, as a kind of designer activity, acts as a bearer of visual language, and as a component of visual culture. Through visual culture, we get real mechanisms of influence on the ecological culture.

Objectives. The aim of the paper is to investigate the influence of graphic design methods on the formation of the ecological consciousness of society by means of formation of an individual eco-cultural imperative.

Methods. The “system approach” was used as the main research method. It allowed considering separate notions and phenomena as parts of the general system. For example, visual culture was considered as an integral part of the general culture of mankind, etc.

The Research. Consciousness of the person, formed under the influence of the scientific and technological revolution, has undergone a number of significant and fundamental deformations. This has been facilitated by positive in the social status of an individual. At the same time, there have become noticeable shifts in consciousness that manifested themselves as derivatives from civilization. Among the most noticeable, we note the following:

- Raising the level of egocentrism of the general population;
- Preference of personal morality over the public;
- Insularity and social nihilism;
- The priority of philistine thought over scientific, etc.

... — ... ,

... ;

... LCA (*Life* ... ;

... Cycle Assessment).

... (Han ... -

Brezet) (...) ... -

[16].

... :

...) [9] ... ;

(...) [2]. ... ;

... ;

(...) ... ;

[5].

... , ... -

... , ... , ... -

... , ... , ... -

... , ... ; ... -

«4- ... » [10].

(...) [8],

[12], ... [4], ... -

[3].

... [3; 4], ... -

[7] ... , ... -

[11], ... , ... -

« ... », ... , ... -

Завданням публікації

Виклад основного матеріалу дослідження.

... , ... , ...

... , ... , ...

... (...) ...

... (...) ...

... , ... , ...

... ; ...

... , ...

формування екологічного консенсу-
су у свідомості людства.

формуванням екологічної культури.
Екологічна культура,

Гуманістична проектна етика

Виховне

(так, наче вона дійсно існує...).

- «сортувати сміття так само важливо, як уміти читати й писати»...
- «почистив зуби — розклади сміття по мішечках...» тощо.

Інформаційне

— предметно-серед-
овищене
привабливі ззовні,
усім своїм виглядом заохочу-
вати громадян до сортування відходів.

... () ...

... слабкість владних інституцій. ...

... « ... » ...

... 1970- ... 80-90- [5]. ...

... 1980- : « ... ?». ... « ... », « ... », « ... » ...

... 1989 ... « ... ». 1991 ...

... візуальної мови. (...), «4- ... », ...

... візуальна культура ... (...), (...) ...

... на куль- « ... ». ...

... туру екологічну. ... еди- ну у своєму роді ... «ЯК ШКОЛА», ...

• ... ; ... «Академія», ...

• ... ; ...

• ... ; ...

«*Design Against Fur*» («Дизайн проти хутра»), ставлення до тварин»,

(. 1, 2).

у збереженні людей —

розбещена доступністю примх людська свідомість — то найгірший матеріал для закладення основ екологічної культури.

: хутро — це вже не тільки не модно, а ще й жорстоко і безглуздо...

має щастя жити з автором в один час.

«Екологічна весна».

«Зелений Харків».

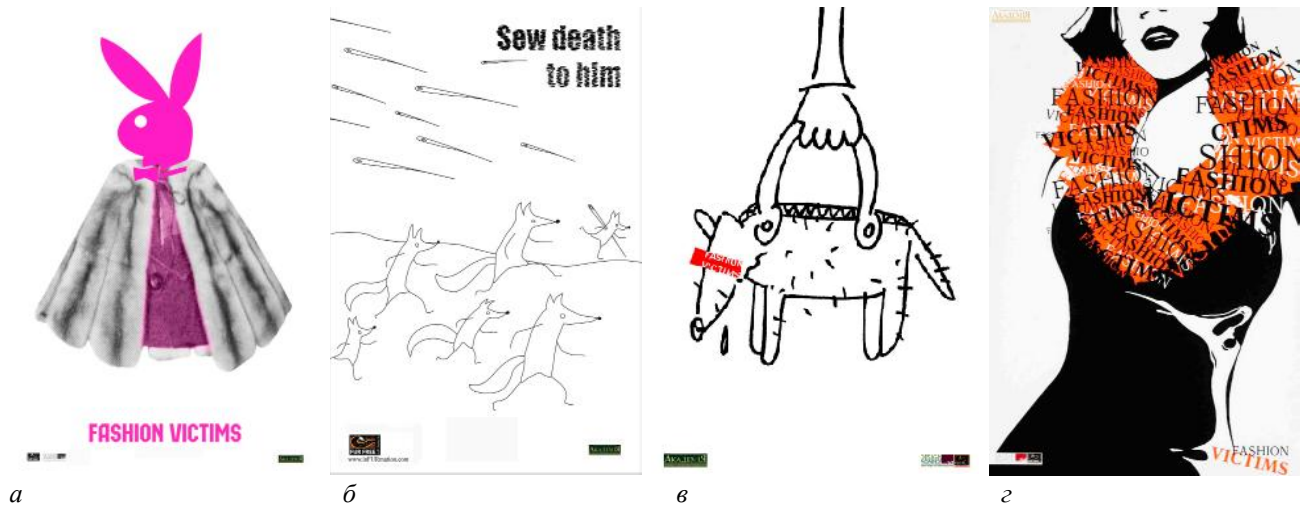
«*Design Against Fur*» (. 3).

«екологічної культури не існує окремо від культури загальнолюдської».

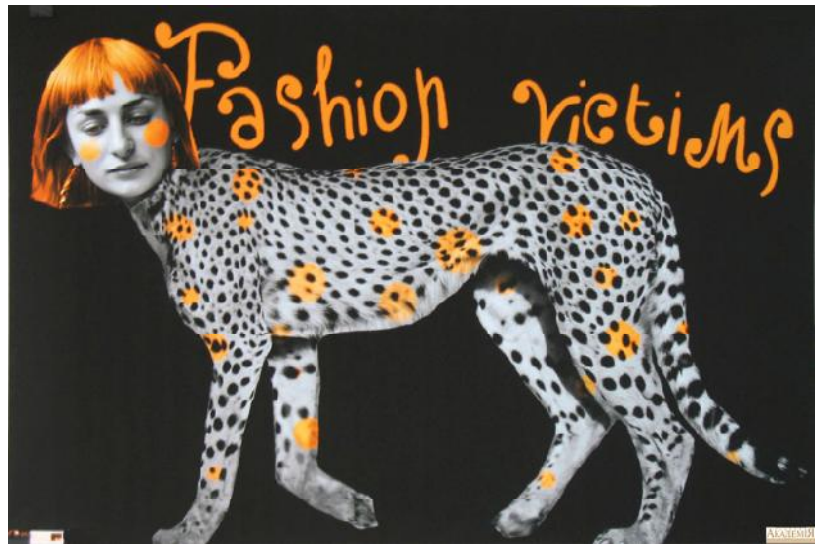
ми не зможемо зрушити з місця.

, 2007

«Народжені в Україні: родом, духом, справами — українці» ()

Іл. 1. Приклади плакатів до проекту Design Against Fur. Автори: а — Чумаченко Оксана; б — Асташина Тетяна; в, г — Павленко Ольга. 2008. Колекція галереї «Академія»

Іл. 2. Плакат — переможець у конкурсі Fashion victims. Автор Чумаченко Оксана. 2009. Колекція галереї «Академія»

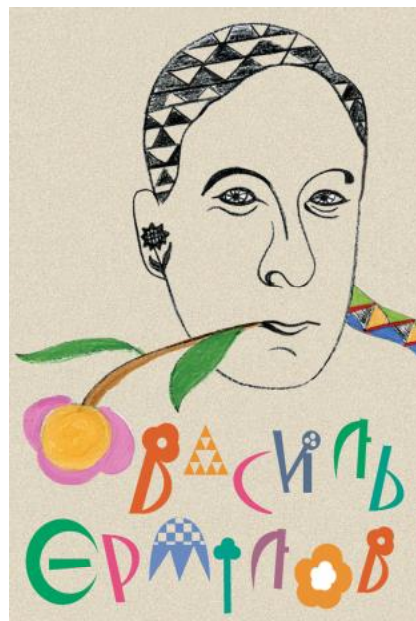
Іл. 3. Селіщева Ольга. Фрагмент плакатної серії до екологічної акції «Зелений Харків». 2007. Колекція галереї «Академія»

а

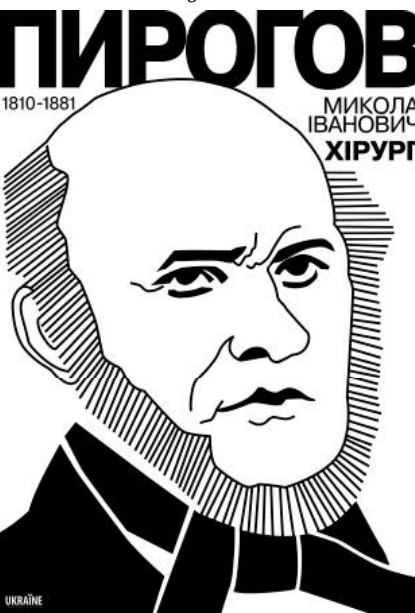
б

в

г

д

е

ж

з

Пл. 4. Окремі роботи з розлогого молодіжного проекту «Народжені в Україні», 2008:

- а — Алексенко Костянтин. Олександр Довженко;
- б — Кузьмінська Ганна. Григорій Сковорода;
- в — Лавриненко Олена. Василь Єрмілов;
- г — Асика Христина. Олександр Архипенко;
- д — Раїна Євгенія. Микола Пирогов;
- е — Кузьмінська Ганна. Ігор Сікорський;
- ж — Костик Станіслав. Лесь Курбас;
- з — Андрєєва Валентина. Казимир Малевич

Іл. 5. Голобородько В. М., Лесняк В. І. Олег Векленко вчора і сьогодні...
(Колаж виконано авторами статті з дозволу О. Векленка)

... (. 4). 2008 «Діячі України» (2015).
 «Гоголь-фест». 2009 «Pictoric»
 2009 «4- », «як альтернативу
 шаблонним портретам зі шкільних підручників».
 ки» ().
 — це дійсно ми, «4- »
 1991 «4- »
 2006 « »¹.
 «Українців» 2009

2018 .
 , Х
 , 30 «4- »
 « ()

(. 5). VIII
 «4- »

: *«Після Чорнобиля еко-
 мислення і інстинкт самозбереження мали б
 з'явитися у генах українців, бо ми пережили і пев-
 ним чином перемогли цю катастрофу... але люди
 так нічому і не навчилися, а екологічне мислення
 у нас так і не склалося. Плакати ж стимулюють
 роздуми про довкілля і про себе... ми прагнемо їх
 мовою нагадувати людям про їхні проблеми, щоб
 запобігти повторенню лиха в майбутньому».*

наступні висновки.

« ()

(« »).

;
 ;
 ;
 « — »;
 ()
 ;
 « — —
 »
 ;
 ;
 ()
 ;
 ;

Перспективи подальших досліджень

Література:

1. [] / . — 1991. — 152 с.
2. [] / . // . — 2017. — 5. — 66–72.
3. [] / . // . — 2012. — 15. — 11–14.
4. [] / . // . — 2018. — 14. — 115–121. DOI: <https://doi.org/10.31500/2309-8813.13.2018.152212>

5. Hladun, O. (2012). Vizualna mova hrafnichnoho dyzainu yak komunikativna znakovna systema [The visual language of graphic design as a communicative system of signs]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, 5, 66–72. (In Ukrainian)
 6. Hladun, O. (2018). Ukrainyskyi plakat: etapy rozvytku vizualno-plastychnoi movy [Ukrainian poster: the development stages of visual and plastic language]. *Suchasne mystetstvo*, 14, 115–121. (In Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.31500/2309-8813.13.2018.152212>
 7. Holoborod'ko, V. M., Boychuk, O., V., Svirko, V. O. & Rubtsov, A. L. (2015). Ekolohichniy dyzain: gena za stratehii [Environmental design: the genesis of the strategy]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, 7, 15–19. (In Ukrainian)
 8. Holubets, M. A. (1997). *Vid biosfery do sotsiosfery* [From the biosphere to the sociosphere]. Lviv : Polli. (In Ukrainian)
 9. Pushonkova, O. (2018). Fenomen prymarnoho yak yavyshe suchasnoi vizualnoi kultury [The phenomenon of the ghost as a phenomenon of modern visual culture]. *Cherkasy University Bulletin: Philosophy*, 1, 79–87. (In Ukrainian)
 10. Sbitnieva, N. F. (2014). *Istoriia hrafnichnoho dyzainu* [History of graphic design]. Kharkiv : KhDADM. (In Ukrainian)
 11. Svirko, V. O., Boichuk, O. V., Holoborodko, V. M., Rubtsov, A. L., Kardash, O. V. & Chemakina, O. V. (2016). *Dyzainerska diialnist: ekolohichne proektuvannia* [Design activity: an ecological projecting]. Kyiv : UkrNDI DE. (In Ukrainian)
 12. Severina, O. (2010). Ekolohichniy plakat: stanovlennia ta rozvytok (za materialamy trienale “4-y Blok”) [Ecological poster: formation and development (on the materials of the International triennial “4th Block”)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv.
 13. Svirko, V., Asherov, A., Holoborodko, V., Boichuk, O. et al. (2009). *Slovnnyk z dyzainu i erhonomiky* [Dictionary of design and ergonomics]. (2nd ed.). Kyiv : NTMT. (In Ukrainian)
 14. Tarasov, V. V. & Shevchenko, V. Ya. (2017). Avtorskyi plakat kintsia 1980-kh — pochatku 1990-kh rokov u ploshchyni istorichnoho dzherela: problema analizu i interpretatsii [Author's poster of the late 1980s — early 1990s in the plane of the historical source: the problem of analysis and interpretation]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, 2, 83–90. (In Ukrainian)
 15. Bennett, R. J. & Chorley, R. J. (1978). *Environmental systems: Philosophy, analysis and control*. London : Methuen and C Ltd.
 16. McIntosh, R. P. (1985). *The Background of Ecology: Concept and Theory*. Cambridge : Cambridge University Press ; London ; N.-Y. ; New Rochelle ; Sydney ; Melbourne.
 17. Mertens, G. (1998). *Umwelten: eine humanoekologische Paedagogik*. Padeborn ; München ; Wien ; Zürich : Schoeningh. (In German)
 18. Reinders, A., Diehl, J. C. & Brezet, H. (2012). *The Power of Design*. Oxford, UK : Wiley.
- References:**
1. Bachinskii, G. A. (1991). *Sotsioekologiya: teoreticheskie i prikladnye aspekty* [Socioecology: Theoretical and applied aspects]. Kyiv : Naukova dumka. (In Russian)
 2. Boychuk, O. (2017). Dyzaïn postindustrialnoi epokhy: novi vymiry, novi vymohy [Design of post industrial epoch: new perspectives, new requirements]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, 5, 66–72. (In Ukrainian)
 3. Hladun, O. (2012). Vizualna mova hrafnichnoho dyzainu yak komunikativna znakovna systema [The visual language of graphic design as a communicative system of signs]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, 5, 66–72. (In Ukrainian)
 4. Hladun, O. (2018). Ukrainyskyi plakat: etapy rozvytku vizualno-plastychnoi movy [Ukrainian poster: the development stages of visual and plastic language]. *Suchasne mystetstvo*, 14, 115–121. (In Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.31500/2309-8813.13.2018.152212>
 5. Holoborod'ko, V. M., Boychuk, O., V., Svirko, V. O. & Rubtsov, A. L. (2015). Ekolohichniy dyzain: gena za stratehii [Environmental design: the genesis of the strategy]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, 7, 15–19. (In Ukrainian)
 6. Holubets, M. A. (1997). *Vid biosfery do sotsiosfery* [From the biosphere to the sociosphere]. Lviv : Polli. (In Ukrainian)
 7. Pushonkova, O. (2018). Fenomen prymarnoho yak yavyshe suchasnoi vizualnoi kultury [The phenomenon of the ghost as a phenomenon of modern visual culture]. *Cherkasy University Bulletin: Philosophy*, 1, 79–87. (In Ukrainian)
 8. Sbitnieva, N. F. (2014). *Istoriia hrafnichnoho dyzainu* [History of graphic design]. Kharkiv : KhDADM. (In Ukrainian)
 9. Svirko, V. O., Boichuk, O. V., Holoborodko, V. M., Rubtsov, A. L., Kardash, O. V. & Chemakina, O. V. (2016). *Dyzainerska diialnist: ekolohichne proektuvannia* [Design activity: an ecological projecting]. Kyiv : UkrNDI DE. (In Ukrainian)
 10. Severina, O. (2010). Ekolohichniy plakat: stanovlennia ta rozvytok (za materialamy trienale “4-y Blok”) [Ecological poster: formation and development (on the materials of the International triennial “4th Block”)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv.
 11. Svirko, V., Asherov, A., Holoborodko, V., Boichuk, O. et al. (2009). *Slovnnyk z dyzainu i erhonomiky* [Dictionary of design and ergonomics]. (2nd ed.). Kyiv : NTMT. (In Ukrainian)
 12. Tarasov, V. V. & Shevchenko, V. Ya. (2017). Avtorskyi plakat kintsia 1980-kh — pochatku 1990-kh rokov u ploshchyni istorichnoho dzherela: problema analizu i interpretatsii [Author's poster of the late 1980s — early 1990s in the plane of the historical source: the problem of analysis and interpretation]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, 2, 83–90. (In Ukrainian)
 13. Bennett, R. J. & Chorley, R. J. (1978). *Environmental systems: Philosophy, analysis and control*. London : Methuen and C Ltd.
 14. McIntosh, R. P. (1985). *The Background of Ecology: Concept and Theory*. Cambridge : Cambridge University Press ; London ; N.-Y. ; New Rochelle ; Sydney ; Melbourne.
 15. Mertens, G. (1998). *Umwelten: eine humanoekologische Paedagogik*. Padeborn ; München ; Wien ; Zürich : Schoeningh. (In German)
 16. Reinders, A., Diehl, J. C. & Brezet, H. (2012). *The Power of Design*. Oxford, UK : Wiley.